

Nr 17

Utlåtande i anledning av motioner om utredning rörande prostitutionen.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 151 av fru *Gärde Widemar* och fru *Hamrin-Thorell* samt II: 175 av fröken *Elmén m. fl.* hemställes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära tillsättande av en utredning — med juridisk, social och medicinsk sakkunskap — med uppdrag att framlägga förslag till åtgärder, ägnade att effektivt komma till rätta med prostitutionen.

Motionerna

I motionerna framhålles bl. a. att prostitutionen är ett problem, som blivit allt svårare att bemästra, särskilt som kvinnor i allt yngre åldrar ägnar sig åt prostitution och pojktopstitutionen ökar. Dessa flickor är ofta psykiskt skadade och har växt upp under bedrövliga förhållanden. Den lag som tillämpats mot prostitutionen har varit den s. k. lösdrivarlagen, men denna är föråldrad och bör enligt en av inrikesdepartementet år 1951 utfärdad promemoria tillämpas restriktivt och med urskillning, vilket också sker, åtminstone i Stockholm. Ett av de viktigaste sociala problemen är hur man skall komma till rätta med de prostituerade och sutenörerna samt minska prostitutionens omfattning. Den primära orsaken till prostitutionen är givetvis efterfrågan på prostituerade och det synes vara ett länge förbisett problem att man inte genom upplysning eller på annat sätt sökt komma åt även kundkretsen. Noggranna klientelundersökningar ur såväl medicinsk som psykologisk och social synpunkt bör göras både av de prostituerade och av deras kunder. Det kan övervägas, om prostitutionen skall kriminaliseras och båda parterna drabbas av samma ansvar. För flickor, som råkat in i prostitutionen, bör förordnas övervakare med goda resurser att kunna återföra dem till ett normalt liv. Samhället måste ordna med yrkesutbildning och arbete samt bättre bostadsförhållanden. På ungdomsvårdsskolorna bör klientelet kunna differentieras på lämpligt sätt. Eftervården måste utsträckas så lång tid att flickorna i möjligaste mån skyddas från återfall.

I övrigt får utskottet i fråga om motiveringen hänvisa till motion I: 151.

Gällande rätt och tidigare utredningar m. m.

Polisen har hittills kunnat ingripa mot de prostituerade med stöd av lösdrivarlagen i vars 1 § rekvisiten för den art av lösdriveri varom här är fråga angivits vara att vederbörande

»... underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig och tillika förer ett sådant levnadssätt, att våda därav uppstår för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet.»

Lagen tillkom redan år 1885 men dess tillämpningsområde ävensom praxis vid tillämpningen har sedermera vid flera tillfällen ändrats. Sedan år 1934 är lagen icke tillämplig på personer under 21 år, vilka numera faller under barnavårdslagstiftningen. Enligt lösdrivarlagen kan efter ett speciellt varningsförfarande länsstyrelse döma till tvångsarbete i högst tre år. Antalet under åren 1951—1956 till tvångsarbete dömda var vardera av åren 1951—1953 8, år 1954 14, år 1955 34 och år 1956 38. Det ringa antalet under de tre första åren sammanhänger med att man då i enlighet med anvisningar i en av inrikesdepartementet utsänd promemoria tillämpade lagen restriktivt. Straffet för kvinnliga lösdriverskor avtjänas på kvinnofängelset i Växjö.

Villkorlig frigivning förekommer icke i samband med ådömt tvångsarbete, och anstaltsvistelsen efterföljes icke av någon övervakning.

Beträffande sutenörernas verksamhet finnes en straffbestämmelse i strafflagens 18 kap. 11 §, vari bl. a. stadgas frihetsstraff för den som för egen vinning stadigvarande utnyttjar annans otuktiga levnadssätt. På grund av bevissvårigheterna har denna bestämmelse icke kunnat få så vidsträckt tillämpning.

Frågan om behandlingen av prostituerade, sutenörer och andra lösdrivare har vid många tillfällen övervägts genom offentliga utredningar och i andra sammanhang. Sålunda kan nämnas att den s. k. regleringskommittén, som tillsatts för utredning om åtgärder för motarbetande av de smittosamma könssjukdomarna, år 1910 avgav ett betänkande, vari upptogs bl. a. frågan om en revision i vissa delar av lösdrivarlagen. Spörsmålet behandlades även i fattigvårdslagstiftningskommitténs betänkande (SOU 1923: 2). Vidare kan nämnas ett betänkande med förslag till lag om behandling av vissa arbetsovilliga och samhällsvådliga m. m. (SOU 1926: 9). År 1929 avgavs ett betänkande med förslag till lagstiftning om åtgärder mot lösdriveri samt åtgärder mot sedeslöst leverne av samhällsskadlig art (SOU 1929: 9). 1937 års lösdriverilagstiftningskommitté avgav år 1939 förslag till lag om arbetsfost-
ran m. m. (SOU 1939: 25). Av 1948 års lösdriveriutredning framlades år 1949 ett betänkande med förslag om upphävande av lösdrivarlagen m. m. (SOU 1949: 4). I sammanhanget kan även erinras om 1947 års psykopatvårdutrednings betänkande (SOU 1952: 46). Det må även erinras om barna-

vårdskommitténs förslag till barnavårdslag (SOU 1956: 61) samt om straffrättskommitténs förslag till brottsbalk (SOU 1953: 14). Av utländska utredningar från senare tid kan framhållas i England och Danmark nyligen verkställda utredningar i prostitutionsfrågan.

Av stor vikt för behandlingen av dessa frågor är det mycket omfattande material som föreligger i form av klientelundersökningar, vilka företagits dels i samband med vissa av de ovannämnda utredningarna och dels i andra sammanhang. I sistnämnda hänseende kan nämnas de av barnavårdsnämnden i Stockholm och av Stockholms stads sjukhusdirektion verkställda undersökningarna.

Hithörande frågor har vid ett stort antal tillfällen behandlats i riksdagen. Här må erinras om att 1930 och 1931 års riksdagar avlog propositioner om vanartslag. Vid riksdagsbehandlingen år 1950 av proposition (nr 90) med förslag till vissa ändringar i lösdrivarlagen, i vilken proposition bl. a. förutsatts att med lagens upphävande skulle anstå i avvaktan på psykopatvårdutredningens förslag, gav andra lagutskottet (utlåtande nr 49) uttryck åt vissa betänkligheter mot ett dylikt anstånd och sade sig förutsetta, att Kungl. Maj:t sedan förslaget avgivits skulle taga frågan under omedelbar omprövning.

Några på statistik grundade, preciserade uppgifter som kan lämna svar på frågan om prostitutionens nuvarande omfattning och om den ökat eller ej finnes icke, vilket självfallet hänger samman med att i huvudsak endast sådana fall, som kommer till polisens eller socialvårdsmyndigheternas kännedom, låter sig statistiskt registreras. Enligt en uppfattning som framförts i en genom Stockholms stads sjukhusdirektion verkställd klientelundersökning torde den utveckling som ägt rum mot större sexuell frihet i det normala, mänskliga samlivet ha medfört att prostitutionen nu har en mindre marknad än förr. Spörsmålet, huruvida de prostituerades antal ökat eller ej är emellertid icke av avgörande betydelse för ett ståndpunkts-tagande till förevarande frågor. Alla som haft tillfälle till iakttagelser är dock överens om att allt yngre grupper dras in i prostitutionen och att de prostituerades kriminella belastning blivit större.

Yttrandena

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från medicinalstyrelsen, socialstyrelsen, överståthållarämbetet, polisverksamhetsutredningen, poliskammaren i Göteborg, poliskammaren i Malmö, Sveriges läkarförbund och Svensk kuratorsförening.

Utskottet har vidare såsom särskilda föredragande i vissa frågor erhållit biträde av överstelöjtnanten i Frälsningsarmén Helene Lönndahl, kapte-

nen i Frälsningsarmén Karin Rundgren, fru Elsa Ander, doktor G. Jonsson samt lagbyråchefen S. Rudholm.

Allmänna synpunkter på prostitutionens utbredning och karaktär

Prostitutionen är framför allt en storstadsföreteelse. *Poliskammaren i Malmö* har beträffande formerna för prostitutionen i Malmö m. m. lämnat vissa uppgifter som i väsentliga delar torde äga tillämplighet på alla större städer. Poliskammaren anför sålunda bl. a.:

Den kvinnliga gatuprostitutionen har under årens lopp i stort sett varit koncentrerad till ett begränsat antal gator och stråk i stadens centrala delar. De områden, som sålunda kommit att utgöra de prostituerades arbetsfält, ha på grund av sitt läge och sin karaktär sedan gammalt bättre polisbevakning än vad i genomsnitt kunnat bestå flertalet av stadens övriga delar.

På angivna platser är den kvinnliga gatuprostitutionen för närvarande ett skönjbart inslag i gatubilden kvällar och nätter. Att så är fallet bör dock delvis tillskrivas det förhållandet, att dessa gator nattetid äro sparsamt trafikerade, vilket bidrar till intrycket, att de åtminstone tidvis till synes ockuperats av prostituerade kvinnor och deras kunder. De senare äro till övervägande del bilister.

Flertalet gatuprostituerade driva sin kontaktverksamhet under former, som visserligen i fråga om sitt syfte äro omisskännliga men likväl i stort sett diskreta. Ur yttre ordningshållningssynpunkt är gatuprostitutionen för polisens del ofta kanske ej särskilt påfrestande; undantagen hänföra sig framför allt till tillfällena, då uppträden förekommit, ibland ganska svårartade sådana, vilkas rot och upphov varit alkoholmissbrukande kvinnliga prostituerade.

De erfarenheter, som gjorts speciellt under senare år, ge vid handen, att gatuprostitutionens yttre fasad icke är den för polisens — och samhällets — del allvarligaste sidan av problemet; den yttre bilden är oftast relativt godartad, jämförd med den verklighet den döljer. Utvecklingen senare år visar, att prostitutionen, speciellt den kvinnliga gatuprostitutionen, är intimt förknippad med grov kriminalitet. Anledningen härtill är uppenbarligen, att flertalet prostituerade kvinnor med sig lierat eller tvingats liera sutenörer, hämtade från kretsen av samhällets grövsta och mest hämningsfria förbrytare. De senaste åren visar för Malmös del ett påfallande antal grova brott, begångna av sutenörer i samförstånd med prostituerade kvinnor: rån, grov misshandel, stölder. I verkligheten förhåller det sig utan tvivel så, att åtskilliga grova brottslingar med sin övriga kriminella verksamhet mer eller mindre öppet förena sutenörskapet för kvinnliga prostituerade. De svårigheter, som äro förenade med försök från polisens sida att med tillräcklig bevisning binda sutenörer vid deras verksamhet, gynnar uppenbart utvecklingen av denna form av kriminalitet. Den kvinnliga prostitutionen i dess grövre, till gatorna förlagda former döljer enligt poliskammarens sålunda gjorda erfarenheter ett allvarligt samhällsont och förtjänar uppenbart en plats i förgrunden vid övervägandet av orsakerna till våra dagars starkt stegrade brottslighet.

Kvinnlig prostitution i andra former än den på gatorna förekommande är av naturliga skäl ett i allmänhet för polisen väsentligt mindre problem. Även om de synliga tecknen på dess förekomst äro relativt få, sedda från polisens arbetsfront, får sådan prostitution antagas i viss utsträckning förekomma. Det har sålunda i Malmö inträffat, att enstaka hotell och logiställen avslöjats som förtäckta bordeller, därvid dock visat sig, att det kvinnliga klientelet huvudsakligen varit gatuprostituerade. Förutsättningarna för utvecklingen av en mera påtaglig kvinnlig prostitution av den typ, som brukar vara förlagd till restauranger, danslokaler eller liknande ställen eller som bygger på telefonkontakt, bör måhända för Malmös del få antagas i viss grad påverkas av närheten till den danska huvudstaden med dess i hithörande sammanhang avlastande roll.

En ur social synpunkt allvarlig företeelse är de på senare år omiskännliga tecknen på en alltmera omfattande prostitution av manlig ungdom. Av naturliga skäl är det närmast storstäderna, som beröras härav. Förekomsten av en dylik prostitution är uppenbar; vid åtskilliga brottsutredningar träder mer eller mindre öppet i dagen fall, då manlig ungdom tillfälligt eller vanemässigt försörjt sig genom homosexuella kontakter. Då de ungdomar, det varit fråga om, som regel tillhört ett missanpassat klientel och varit föremål för samhällets omsorger i återanpassande syfte, finnes speciell anledning att med allvar betrakta utvecklingen i hithörande avseende.

Nuvarande möjligheter till ingripanden och brister härutinnan

I åtskilliga remissyttranden behandlas frågan om de åtgärder mot prostitutionen som kan företagas från det allmännas sida och av enskilda organisationer och riktas kritik mot otillräckligheten av denna verksamhet. Sålunda anför *medicinalstyrelsen* bl. a.:

För närvarande begränsas de samhälleliga direkta åtgärderna mot prostitutionen av den nuvarande mer restriktiva tillämpningen av lösdrivarlagen. Barnavårdslagen samt i någon mån även lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar ger dock möjligheter att i vissa fall ingripa med omhändertagande och mera varaktiga åtgärder.

Den verksamhet som för närvarande under ledning av offentliga och enskilda institutioner och organisationer bedrives i kamp mot prostitutionen är värd allt erkännande. Den saknar dock tillräckliga personella och ekonomiska resurser både i fråga om aktivt ingripande och ett senare fortsatt omhändertagande med omskolning och inplacering i arbetslivet. Detta torde särskilt gälla psykiskt efterbliven och hjälpklassungdom samt ungdomsvårdsskolornas klientel. Den framträdande nära kontakten mellan kriminalitet och prostitution understryker behovet av snara och effektiva åtgärder för att taga hand om och skydda den ungdom som råkat in i prostitutionen.

Även *socialstyrelsens* uttalanden angående bl. a. önskvärda reformer, för vilka uttalanden redogörelse nedan lämnas, får anses innefatta en kritik av rådande förhållanden.

Överståthållarämbetet erinrar om sitt yttrande över straffrättskommitténs förslag till brottsbalk och anför vidare bl. a.:

I sistnämnda yttrande omnämnde överståthållarämbetet att de prostituerades och sutenörernas verksamhet i Stockholm tagit sig sådana former i vissa stadsdelar, att överståthållarämbetet funnit det ofrånkomligt att från polismyndighetens sida åtgärder vidtoges på den enda praktiskt användbara grundval, som finnes vid sidan av alkoholistvårds- och ungdomsvårdsfallen, nämligen den alltjämt formellt gällande lösdriverilagen. Den skärpta övervakning av ifrågavarande klientel, som kom till stånd från år 1954, har också resulterat i ett icke obetydligt ökat antal ingripanden med stöd av lösdriverilagen. Dessa ha utan tvivel haft en gynnsam effekt, ehuru på senare tid de bristande personalresurserna här som på andra områden av ordningshållningen utgjort ett betydande hinder att upprätthålla kontrollen.

Polisverksamhetsutredningen framhåller beträffande lösdriverilagen och den i motionerna omförmälda promemorian angående restriktiv tillämpning av lagen bl. a. följande:

Denna promemoria och den offentliga diskussionen om lösdrivarlagens vara eller icke vara synes ha givit anledning till att den uppfattningen ganska allmänt spreds bland lösdrivarklientelet och på sina håll jämväl bland polispersonalen, att lösdrivarlagen i praktiken icke längre var gällande. Dessa anvisningar i förening med bristande personella resurser synes mångenstädes ha medfört att polisens övervakning och ingripande mot lösdrivarklientelet väsentligen minskades samtidigt som prostituerades, sutenörers och liknande asociala elements aktivitet ökade och deras uppträdande framför allt i de större städerna kom att utgöra ett större hot än tidigare mot allmän ordning samt allmän och enskild säkerhet. Till följd av denna utveckling, som kan antagas ha sin grund i jämväl andra förhållanden än de nu angivna, t. ex. att socialorganens resurser ej voro tillräckligt utbyggda, har polisen för att komma till rätta med förhållandena sett sig nödsakad att med stöd av lösdrivarlagen vidtaga flera och kraftigare åtgärder än som kan antagas ha varit åsyftat i departementspromemorian. Även om dessa ökade insatser från polisens sida fått en gynnsam effekt, har man på grund av polisens bristande personella resurser emellertid långt ifrån helt kommit till rätta med dessa problem och tillståndet är t. ex. i Stockholm högst otillfredsställande.

Poliskammaren i Göteborg uttalar bl. a.:

Då det gäller att bekämpa såväl ungdomsbrottslighet som ungdoms prostitution har det gjorts gällande att polisen i storstäderna är otillräcklig. Detta är otvivelaktigt riktigt men ännu farligare är att barna- och ungdomsvården sakna resurser att effektivt bearbeta de fall som nu denna otillräckliga polis till dem inlevererar. Brister det i fråga om barn- och ungdomsvårdens resurser är det icke mycket glädje med en effektiv lagstiftning och en effektiv polis. Skall en stöt sättas in för att få bukt med asocialiteten hos ungdomen torde den i allra första hand böra få form av en upprustning inom barna- och ungdomsvården.

Göteborgspolisens kriminalavdelning anför bl. a.:

Att 1885 års lösdrivarelag icke är något tidsenligt och effektivt vapen i kampen mot prostitutionen är klart och ovedersägligt — lika väl som att lagen, förnuftigt och restriktivt utnyttjad, trots allt erbjuder vissa möjligheter. Varnings- och tvångsarbetsinstitutet verkar nämligen återhållande på en del av klientelet. Om tvångsarbetet kan dessutom sägas, att detsamma ger samhället dess enda möjlighet att åtminstone temporärt befria gatubilden från de mest oförbätterliga elementen. Jag är emellertid överens med motionärerna om att det i dag krävs andra resurser än enbart lösdrivarelagen erbjuder, om man skall kunna ta upp en effektiv kamp mot prostitutionen. Med nämnda lag når man ju för övrigt icke åldrarna under 21 år, dvs. de mest angelägna.

Vid bekämpandet av ungdomsprostitutionen har samhället för närvarande endast barnavårdslagen med dess möjligheter till omhändertagande för skyddsuppfostran att lita till. I åldrarna 18—21 år föreligger en möjlighet för polisen till temporärt omhändertagande vid »överhängande fara» (i nya barnavårdslagen föreslås åldersgränsen sänkt till 15 år). Envar som känner till den aktuella situationen inom ungdomsvården — de långa väntetiderna för intagning på ungdomsskolorna, dessas bristfälliga differentieringsmöjligheter, svårigheterna att förhindra rymningar — inser hur ofullständiga resurserna är. Eftersom ungdomsprostitutionen — den kvinnliga såväl som den manliga — i avsevärd utsträckning rekryteras från ungdomsvårdsskolornas klientel, så sammanhänger prostitutionsproblemet följaktligen intimt med den allmänna ungdomsvårdens problem. Detta betyder, att man för att komma tillrätta med förhållandet snarast måste bygga ut ungdomsvårdsskolorna till full kapacitet, så att omhändertagandena kunna ske snabbt och utan förödande väntetider, så att en noggrann differentiering förhindrar de sämre elementen att öva nedbrytande inflytande på de bättre och så att rymningar bli en sällsynthet i stället för vardagsmat.

Flickorna »på rymmen» såväl från hemmet som ungdomsvårdsskolorna är oftast hänvisade till tillfälliga bekantskaper på gatan för sitt uppehälle och för nattlogi. I Göteborg liksom andra hamnstäder är fartygen i hamnen dessutom mycket vanliga tillflyktsorter. Pojkar som avviker från ungdomsvårdsskolorna, tar icke sällan sin tillflykt till mindre nogräknade homosexuella män. I båda fallen är det synnerligen viktigt att samhället förfogar över effektiva spanande och uppsökande polisstyrkor, speciellt inriktade på dessa uppgifter. Onekligen har polisen stora möjligheter att här göra en värdefull insats i kampen mot ungdomsprostitutionen. Dagens personella resurser är emellertid alldeles otillräckliga för ändamålet och det fordras sålunda en upprustning av de spanande och preventivt verksamma styrkorna.

Vid kriminalpolisen i Göteborg bedrives sedan några år tillbaka en icke oväsentlig preventiv ungdomsverksamhet — hand i hand med allmän person efterspaning samt övervakning av lösdriveri och spritlangning — vilket givit goda erfarenheter. Den sker i intimt samarbete med barnavårdsnämnden. Genom metodiskt och kontinuerligt övervakande av lösdrivares, rymlingars och brottslingars tillhåll (gator, hotell, kaféer o. d.) vinnes god kännedom om klientelet och dess förehavanden. Nykomlingarna observeras snabbt och ingripandena kan i allmänhet ske i ett tidigt skede. Iakttagel-

serna inberättas omgående till barnavårdsnämnden, som dessutom får månatliga skriftliga sammanfattningar.

Poliskammaren i Malmö redogör för sin verksamhet i prostitutionsbekämpande syfte och påtalar bl. a. lösdriverilagens bristfällighet i detta sammanhang. Poliskammaren anför sålunda:

Sedan åtskilliga år finnes vid kriminalavdelningen en speciell socialavdelning med socialt betonade arbetsuppgifter, inbegripet lösdriveriärenden. Avdelningen är bemannad med för arbetsuppgifterna speciellt intresserad och lämpad personal med sedan gammalt goda kontakter med lokala och centrala socialvårdsorgan av olika slag. Avdelningens arbete är numera i stort sett ett »inre» sådant. Detta sammanhänger med tillkomsten för några år sedan av en speciell spaningsavdelning, för närvarande bestående av åtta man. Denna avdelning omhänderhar den yttre spaningsverksamheten, upplagd i huvudsak som en allmän, preventivt syftande tillsyn över kriminella eller eljest socialt missanpassade eller hjälpbehövande personer. Det är sålunda i första hand på denna avdelning som lösdrivarövervakningen ankommer. Avdelningen bedriver sitt arbete i intim, synnerligen aktiv samverkan med sociala organ, i främsta rummet barnavårds- och nykterhetsmyndigheter. Patrullering sker i stort sett alla nätter.

De väckta motionerna ge uttryck för uppfattningen, att samhällets åtgärder för närvarande mot framför allt grövre former av prostitution äro uppenbart otillräckliga och ineffektiva. De svårigheter, som möta vid bekämpandet av prostitutionen, torde ingå i varje med problemet verksam polismyndighets erfarenheter. Poliskammarens uppfattning om bristfälligheten i fråga om de möjligheter till effektivt inskridande, som lösdrivarlagen anvisar, torde framgå av det förhållandet, att under senaste tioårsperioden endast två kvinnliga prostituerade ådömts tvångsarbete, i båda fallen främst som en reaktion icke mot vederbörandes levnadssätt utan mot ett i sammanhanget upprepade gånger ådagalagt, grovt ordningsstörande uppträdande på offentliga platser. Detta restriktiva anlitage av möjligheten att ådöma tvångsarbete återspeglar poliskammarens uppfattning om det anvisade medlets uppenbara oförmåga att verka preventivt, vare sig man syftar till den prostituerades tillrättaförande eller avser att avhålla andra från sådan verksamhet. Av samma skäl har utvägen att tilldela varning enligt lösdrivarlagen under senare år endast relativt sällan kommit till användning.

Remissmyndigheternas förslag

Medicinalstyrelsen förordar, att prostitutionen och därmed förbundna frågor upptagas till förutsättningslös bedömning i samband med en översyn av andra närliggande, samhälleliga vårdproblem och anför vidare:

Därvid bör om möjligt belysas orsakerna till prostitutionen i det individuella fallet ävensom den sociala och mentala bakgrunden till prostitutionsproblemet i allmänhet. Såsom förhållandena numera utvecklats synes sutenörsproblemet även förtjäna särskild uppmärksamhet. Av utredningen bör vidare framläggas förslag till förbättrat omhändertagande av de prosti-

tuerade och en utbyggnad av möjligheterna för undersökning och utredning samt social återanpassning av fallen.

Socialstyrelsen behandlar rätt ingående frågan om vad som kan göras för att motverka prostitutionen och anför härom följande:

Prostitutionsproblemet kan angripas dels med allmänt förebyggande åtgärder av social och pedagogisk karaktär, dels med huvudsakligen på allmänpreventiva skäl grundade ingripanden mot de i prostitutionen deltagande — prostituerade, kunder och sutenörer — och dels slutligen med rena vårdåtgärder. En systematisk behandling av problemet förutsätter att man behandlar var och en av dessa frågor för sig och att man därvid även beaktar att såväl grunden till och följderna av den heterosexuella respektive den homosexuella prostitutionen företer väsentliga olikheter.

Förebyggande åtgärder måste givetvis grundas på kännedom om de faktorer som medverkar till prostitutionens uppkomst. På grundval av föreliggande utredningar torde det kunna konstateras att de faktorer, som medverkar till att unga flickor och pojkar prostituerar sig, i avsevärd utsträckning är desamma som ger upphov till ett allmänt asocialt levnadssätt. Här kan med bortseende från rent medicinska faktorer nämnas sådana omständigheter som bristande anknytning i barndomen till föräldrar eller uppfostrare, bristande förankring över huvud taget i samhällslivet, främlingsskap i storstaden, bristande uthållighet och övriga svagheter i karaktären, begåvningen och kunskaperna, underbetalt eller olustbetonat arbete, dåliga bostadsförhållanden etc. Av det anförda följer att all verksamhet, som går ut på att undanröja dylika brister, i högre eller lägre grad är ägnad att motverka uppkomsten av prostitution. Särskilt må i detta sammanhang nämnas förebyggande åtgärder på barna- och ungdomsvårdens område, men i samma riktning verkar även sådan verksamhet som fritidsverksamhet, yrkesrådgivning, yrkesutbildning, arbetsförmedling, nykterhetsvårdande verksamhet, psykisk barna- och ungdomsvård, familjerådgivning, sexuell upplysning och annan upplysning rörande familje- och barnfrågor, bostadspolitiska åtgärder etc. Då verksamheten på dessa områden befinner sig i livlig utveckling torde den i förevarande sammanhang kunna i stort sett lämnas å sido. Socialstyrelsen vill dock understryka betydelsen av en ökad upplysningsverksamhet — riktad såväl till barnen som till de äldre — rörande såväl sexuallivets förhållanden som barnens utveckling och uppfostran. Bland annat synes härvid böra beaktas de möjligheter som kunskapsspridare som televisionen erbjuder såväl i förhållande till allmänheten som inom skolväsendet.

Vad härefter beträffar frågan om ingripande i allmänpreventivt syfte mot de till prostitutionen knutna människorna har motionärerna framhållit att det bör övervägas om prostitutionen som sådan skall kriminaliseras och om icke i sådant fall båda parterna borde drabbas av samma ansvar. Socialstyrelsen har i yttrande den 21 november 1953 över straffrättskommitténs förslag till brottsbalk tagit avstånd från denna tanke. Däremot föreslog socialstyrelsen i samma yttrande att det i 1 kap. 10 § andra stycket strafflagen stadgade ansvaret för den som övar otukt med annan av samma kön som fyllt 15 men ej 18 år skulle utsträckas till att avse ungdom i åldern 15—21 år. Dessa ståndpunktstaganden vidhåller socialstyrelsen alltjämt.

För att komma till rätta med prostitutionen är det nödvändigt att möjlig-

heter föreligger till ingripande på ett tidigt stadium. I detta sammanhang må först erinras om vad barnavårdskommittén i kap. 7, 8 och 12 av förslaget till ny barnavårdslag anfört rörande ingripanden mot och behandling av bland andra unga prostituerade. Dessa förslag har i den mån de äger tillämpning på prostituerade biträtts av socialstyrelsen. Styrelsen anser att härigenom tillräckliga möjligheter skulle skapas för ingripanden mot och vårdåtgärder för prostituerade i åldern under 21 år.

Den av motionärerna berörda frågan om vård och eftervård av omhändertagna unga prostituerade synes sålunda lämpligen böra behandlas i samband med ungdomsvården i dess helhet. Behov föreligger av en förstärkning på dessa områden av socialstyrelsens resurser. Denna uppgift ankommer bland annat på den år 1957 tillsatta kommittén för ungdomsvårdsskolorna. Socialstyrelsen erinrar även om de år 1956 tillkallade sakkunniga för samordning av åtgärderna mot ungdomsbrottsligheten.

Möjligheterna till ingripanden mot äldre prostituerade är alltjämt i huvudsak beroende av lösdrivarlagens tillämpning. Styrelsen delar motionärernas uppfattning att polisen alltid måste kunna ingripa mot gatuprostitutionen. Då den nuvarande lösdrivarlagen är i hög grad otillfredsställande är det angeläget att den ifrågasatta utredningen får uppdrag att skapa efter klienteletts art särskilt anpassade möjligheter till ingripande mot äldre prostituerade av olika slag och mot sutenörer. Frågan i vilken mån även särskilda vårdåtgärder är påkallade mot vuxna prostituerade bör även ingå i utredningens uppdrag.

Med hänvisning till vad som anförts i det föregående får socialstyrelsen tillstyrka, att en utredning rörande prostitutionsproblemet kommer till stånd.

Överståthållarämbetet erinrar om att ämbetet i olika sammanhang avrått från kriminalisering av prostitutionen och betonat nödvändigheten av en moderniserad lösdriverilagstiftning av generell natur såsom komplement till de ingripanden som kan göras inom barnavård, alkoholistvård och sinnessjukvård. I yttrande över lösdriveriutredningens förslag hade ämbetet beträffande kriminaliseringsalternativet anfört:

För utredningen synes huvudmotivet ha varit att genom dylik kriminalisering få lagen om villkorlig dom tillämpad å prostituerade för att därefter jämlikt nämnda lag meddela dem föreskrift om skyldighet att underkasta sig tillsyn eller vård, som i det särskilda fallet befinnes för dem lämpligast. Kriminaliseringen är med andra ord tänkt endast som en teknisk utväg för att få dessa personer underkastade lämplig vård eller tillsyn. Även om tyngdpunkten inom det straffrättsliga reaktionssystemet numera beträffande många brottstyper ligger på det individualpreventiva planet med åtgärder inriktade på brottslingens återinpassning i samhället, synes det ämbetet emellertid alltför mycket strida mot den generalpreventiva och opinionsbildande funktion, som strafflagen ännu har, att kriminalisera en handlingstyp enbart i avsikt att låta socialvårdande åtgärder utgöra reaktionen å brottet för att ämbetet skulle kunna tillstyrka en sådan anordning. Därtill kommer, att avgränsningen mellan de brottsliga och icke brottsliga formerna av prostitution är alltför vag i det att det bestämmande härvidlag icke skulle vara prostitutionens sociala skadeverkningar utan exempelvis den omstän-

digheten, huruvida handlingen är ägnad att väcka förargelse hos allmänheten.

Ämbetet säger sig vidare ha i yttrande över straffrättskommitténs förslag påvisat principiella och praktiska brister hos den av kommittén upptagna nya brottstypen — inbjudan till otukt — samt understrukit, att grunden för ett ingripande borde vara de ifrågavarande individernas konstaterade asociala levnadssätt, med utgångspunkt från vådorna därav för dem själva och för uppkomsten av allehanda parasiterande element, icke möjligheten att i ett visst fall leda i bevis att vederbörande uppträtt på sätt, som — enligt en med nödvändighet tämligen godtycklig bedömning — ansåges ägnat att väcka anstöt.

Ämbetet anser det främst erforderligt med en moderniserad lösdriverilagstiftning.

Polisverksamhetsutredningen anför bl. a.:

Enighet synes numera råda om att gällande lösdrivarlag är otidsenlig. Utvecklingen under de senaste åren får emellertid anses ha givit stöd för den uppfattningen, att en lagstiftning, som skapar förutsättningar för erforderliga ingripanden mot och omhändertaganden av vissa grupper lösdrivare, dock är nödvändig. Trots tidigare misslyckade försök till reformering av lagstiftningen inom detta område, synes det föreligga anledning till att nu åter upptaga denna fråga till utredning. Större förutsättningar torde nu föreligga för att komma till en tillfredsställande lösning, då i samband med förslaget till brottsbalk ställning torde komma att tagas till, i vilken omfattning prostitutionen bör kriminaliseras samt utredning pågår om det administrativa frihetsberövandet, vilken utredning kan förväntas vara slutförd under innevarande år.

Arbetet på »fältet» för bekämpandet av prostitution, sutenörer och liknande asociala företeelser tillkommer enligt utredningens uppfattning i första hand polisen. Det är viktigt att därvid i tidigast möjliga skede göra ingripanden för att hindra rekryteringen till prostitutionen. Inom utredningen har i enlighet med direktiven diskuterats en utvidgning av polisens verksamhet inom ifrågavarande område. En särskild avdelning inom polisen, en ungdoms- och socialpolis, skall bl. a. ha hand om denna verksamhet. Denna avdelning, vars polispersonal skall ha särskild utbildning, skall inrikta sig på förebyggande verksamhet bland ungdom och vuxna och ägna särskild uppmärksamhet åt sådana förhållanden, som kan antagas giva anledning till brott. Avdelningen skall etablera ett intimt samarbete med barnavårdsnämnder och andra sociala organ, på vilka det ankommer att föranstalta om vårdande, hjälpande och liknande åtgärder.

Det förtjänar i detta sammanhang framhållas, att en förutsättning för att man skall nå resultat inom detta såväl som många andra områden är att det åstadkommes personella och materiella resurser för de åtgärder, som lagstiftningen åsyftar.

På grund av vad sålunda anförts anser polisverksamhetsutredningen att en utredning i den omfattning som motionärerna föreslagit icke är påkallad.

Däremot synes en utredning med uppgift att framlägga förslag till lagstiftning att ersätta den nuvarande lösdrivarlagen böra tillsättas.

Poliskammaren i Göteborg anser möjligheterna att genom lagstiftning komma till rätta med föreliggande problem mycket starkt begränsade och anför i övrigt beträffande motionärernas förslag bl. a. följande:

Brottsbalksförslaget kriminalisering av viss inbjudan till otukt torde icke innebära någon revolutionerande nyhet. Redan nu torde de flesta fall som inträffar på gator och allmän plats kunna beivras som förargelseväckande beteende.

Efterlevnaden av ett förbud mot restaurantbesök utan målsmans sällskap för ungdomar under 18 år skulle sannolikt bli mycket svårt att kontrollera liksom ett generellt förbud för barn under viss ålder att ensamma vistas utomhus efter visst klockslag. (Åldersbetyg och legitimation?)

Göteborgspolisens kriminalavdelning anför beträffande önskvärda åtgärder m. m. följande:

Åtskilligt kan säkert göras på det sociala området i kampen mot ungdomsprostitutionen. Men åtgärderna måste sättas in i god tid och vara praktiska — säkerligen måste början göras redan i skolan såsom sker vid t. ex. trafikundervisningen. Kanske skulle sedan ett system av sociala hjälp- och stödåtgärder (yrkesutbildning, arbets- och bostadsanskaffning, övervakning m. m.) kompletterat med lösdrivarelagens varnings- och tvångsarbetsinstitut kunna hejda rekryteringen av de prostituerades skaror, respektive rädda en del av de fallna. Säkert är att utan tvångsmedel kämpar man förgäves även med de förnämsta sociala åtgärder. Sedan må tvångsmedlen återfinnas i den uråldriga lösdrivarelagen eller annorstädes.

Motionärerna räknar med en eventuell kriminalisering av prostitutionen, därvid den manliga kontrahenten skulle drabbas av samma ansvar som kvinnan. I straffrättskommitténs förslag till brottsbalk är i 14 kapitlet, som behandlar brott mot allmän ordning, straffbelagt inbjudan till otukt på allmän plats eller eljest offentligt under förutsättning att beteendet är ägnat att väcka anstöt. Jag måste medge att utsikten att kunna komma åt även manliga parten förefaller mig tilltalande och ur rättvisesynpunkt måste ett sådant förfarande vara oantastligt. Som polisman har man många gånger haft anledning bli upprörd över att män, som söker sina förbindelser på gatan, skall undgå allt ansvar härför, t. o. m. det sociala. Men betänkligheterna mot kriminaliseringen anmäler sig också omedelbart. Normalstraffet för brottet blir givetvis endast böter. Detta verkar i och för sig icke särskilt avskräckande — möjligen på en del av männen men absolut icke på kvinnorna. Fruktan för upptäckt blir troligen ej heller särskilt stark. Sammanträffanden på gatan, inbjudningar och avtal kunna lätt kamoufleras och bevisningen blir utan tvivel ett mycket besvärligt kapitel, när båda parter har samma intresse.

Det borde dock vara angeläget att framskapa en allmän opinion, som fördömer männens beteende lika väl som kvinnornas. Kan en kriminalisering bidra härtil, så har den kanske trots allt sitt berättigande. I detta sammanhang måste man emellertid också påtala nödvändigheten av en lagändring, som ger polisen bättre möjligheter att hålla efter de nu mycket svår-

åtkomliga sutenörerna. Ofta är det nämligen sutenörerna, samhällets sämsta avskum, de prostituerades gissel, som ursprungligen förmår flickorna att börja sin hantering lika väl som de därefter hänsynslöst driver sina offer vidare och utnyttjar dem. I förslaget till ny brottsbalk är förhållandet beaktat och där föreslås bl. a. en utvidning av begreppet utnyttjande.

Poliskammaren i Malmö uttalar beträffande ett framstidsprogram:

För poliskammaren framstå socialt betonade åtgärder gentemot prostitutionen som avgjort mera realistiska än de av lösdrivarlagen anvisade vägarna. Påfallande är i sammanhanget framför allt det nära sambandet mellan prostitution och alkoholmissbruk. Den härstädes bedrivna övervakningen av de prostituerade är i konsekvens med det sagda lagd efter linjer, som i första hand taga sikte på prostitutionen som ett socialt problem. Den spanande personalen står i ständig, nära kontakt med de prostituerade och deras kretsar och ha speciell uppmärksamhet riktad på fall, där fråga uppenbarligen är antingen om ungdomar, som pröva sina första steg på de prostituerades bana, eller svårt alkoholiserade, vårdbehövande prostituerade. Den ovan berörda intima kontakten mellan polisen och socialvårdsorganen, inkluderande arbetsförmedlingen, möjliggör aktiva ingripanden mot prostituerade under smidiga samarbetsformer.

Då poliskammaren likväl ställer sig skeptisk till möjligheterna att effektivt och med varaktigt resultat inskrida mot prostitutionen, även vad avser denna i dess grövre, mera påtagliga former, beror detta på uppfattningen, att någon fullgod och verksam metod härför icke torde finnas. Så länge prostitutionen erbjuder sina utövare ekonomiska fördelar, vida överlägsna dem, som normalt härflyta ur hederligt arbete, torde samhällets möjligheter att åtkomma företeelsen som sådan vara små eller obefintliga. Målet måste uppenbarligen begränsas att avse möjligheter till effektivt ingripande mot vissa av prostitutionens yttre, mera utmanande former — i första hand den till offentliga platser förlagda kontaktverksamheten. För poliskammaren framstår det som en brist, att möjligheterna till inskridanden mot de prostituerades kunder, även i de fall då de i oförtydligt syfte göra offentlig plats till sin jaktmark, för polisens del äro små eller inga. Vilka former en förbättrad laglig möjlighet till inskridanden mot dylika offentligt opererande kunder bör få, kan synas tveksamt. Poliskammaren har dock den uppfattningen, att relativt begränsade medel böra räcka för att åtkomma de mera oblyga utslagen av kundernas trafik.

I anslutning till överväganden av en eventuell kriminalisering av gatuprostitutionen som sådan, innebärande möjlighet att ingripa med straff gentemot båda parter, vill poliskammaren som sin mening framhålla, att det kan synas principiellt mindre riktigt att kriminalisera en viss form av prostitution och lämna andra former oantastade. Måhända bör därför en kriminalisering ske från den mera begränsade utgångspunkt, som huvudsakligen tar sikte på att åtkomma de mera utmanande och ordningsstörande utslagen av denna form av prostitution.

Av vad anförts torde framgå, att poliskammaren anser stora svårigheter möta att effektivt lösa prostitutionsproblemet och att resultatet av intensifierade ansträngningar i detta syfte sannolikt icke bör bedömas med optimism.

I motionerna framföres yrkande om tillsättandet av en utredning för

behandling av prostitutionsproblemet. Yrkandet ansluter i och för sig till poliskammarens uppfattning, att prostitutionen döljer ett samhällsont, vars utveckling förtjänar den allvarligaste uppmärksamhet.

Vid bedömandet av behovet av tillsättandet av en utredning för prostitutionsproblemet behandling förtjänar emellertid framhållas, att frågan om åtgärder mot prostitutionen för närvarande är under övervägande i andra sammanhang. Prostitutionsproblemet berör i hög grad barnavårdslagstiftningen och är föremål för behandling vid pågående utarbetande av förslag till ny barnavårdslag, vilket förslag torde vara att vänta inom en nära framtid. Än vidare bör framhållas, att de problem, som äro förknippade speciellt med gatuprostitutionen, för närvarande bearbetas av polisverksamhetsutredningen, därvid huvudsyftet är att söka metoder för ett mera effektivt inskridande från framför allt polisens sida. Resultatet av sålunda pågående arbete synes enligt poliskammarens mening böra avvaktas, innan ståndpunkt toges till det i motionerna framförda yrkandet. Där emot anser poliskammaren frågan om nu gällande lösdrivarlagstiftnings ersättande med bestämmelser, anpassade efter en modern tids krav, i hög grad aktuell. Möjligheterna att bekämpa prostitutionen måste lida av det förhållandet, att lagstiftarens anvisningar om de huvudsakliga medlen och metoderna härför hänföra sig till längesedan svunna tids- och samhällsförhållanden.

Svensk kuratorsförening anför bl. a.:

Det är enligt kuratorsföreningens åsikt av stor vikt, att möjligheterna till klienteletts återanpassning undersöks. Det bör understrykas att det socialprofylaktiska arbetet inom storstädernas ungdomsvård förtjänar särskild uppmärksamhet, samt möjligheterna för de största städerna att erhålla statsbidrag för denna verksamhet. Anhopningen av asociala element i storstäderna och den omfattande inflyttningen av landsortsungdom synes motivera sådant bidrag till den speciella storstadsorganisation, som bl. a. barnavårdsnämndens nattpatrull utgör.

Även ungdomshemsverksamheten borde komma i åtanke för statsbidrag till viss utbyggnad. Möjligheterna till att neutralisera sutenörerna och ingripa mot dem begränsas bl. a. av bristen på lämpliga vårdarbeten, när det gäller att taga hand om och placera i synnerhet de mycket unga flickorna, exempelvis vid fall av VS. Det är ett absolut primärt krav, att en flicka som råkat ut för en sutenör skall kunna avskärmas och skyddas mot honom och »gänget» på ett betryggande sätt.

Det vore av stor betydelse om sutenörsproblemet i dess olika faser kunde klarläggas och möjligheterna till ingripande mot sutenören förenklades.

Det är inte ovanligt att flickor »på rymmen» från sina hem eller från ungdomsvårdsskolorna prostituerar sig eller blir på annat sätt utnyttjade. Förslagsvis borde en straffskärpning för medhjälp till rymning och hjälp till rymningen att dölja sig övervägas.

I detta sammanhang torde också frågan om bättre kontroll av de mindre hotellen och pensionaten i storstäderna och vid de stora riksvägarna förtjäna uppmärksamhet. Som det nu är finns det inga svårigheter för ett »par» att ordna sådant husrum och flickor »på rymmen» blir ofta »omhändertagna» just på det sättet.

Läkarförbundet tillstyrker motionerna.

Sammanfattningsvis kan de ståndpunktstaganden till motionärernas förslag som framlagts i remissyttrandena sägas innebära, att man över hela linjen finner lösdriverilagstiftningen föråldrad och mogen att ersättas med något nytt. Beträffande vissa frågor i övrigt som motionärerna ansett böra upptagas av den föreslagna utredningen har på skilda håll hänvisats till att utredning av frågorna pågår i olika sammanhang eller att material i tillräcklig omfattning redan föreligger.

Utskottet

Prostitutionen utgör, oavsett om den f. n. ökar eller minskar, ett samhällsproblem av mycket allvarlig art, inte minst med hänsyn till att den nu tenderar att sprida sig till lägre åldersgrupper. Härtill kommer att den enligt säkra iakttagelser i mycket stor utsträckning är förbunden med kriminalitet av olika slag, ofta grov sådan. Det är framför allt sutenörerna, tillhörande bottenkiktet av kriminella element, som visat sig ha en förödande inverkan när det gäller att draga in prostituerade flickor i brottsliga sammanhang. Utskottet finner angeläget att stora ansträngningar göres för att komma till rätta med de problem som sammanhänger med prostitutionen. Särskild vikt bör därvid fästas vid de yngre åldersgruppernas situation.

De djupast liggande orsakerna till prostitutionen står oftast att finna i social misär eller konstitutionella psykiska särdrag hos de prostituerade. Detta får anses klart ådagalagt genom de klientelundersökningar av de prostituerade som verkställt i olika sammanhang. Enligt utskottets mening får betingelserna för prostitutionen i vad gäller de prostituerade anses vara så pass väl belysta genom nu föreliggande material, att några ytterligare klientelundersökningar av dem icke är påkallade. Däremot är kundkretsen relativt okänd. Det skulle givetvis vara av värde med vetenskaplig forskning på området, och utskottet vill uttrycka förhoppningen, att en dylik kommer till stånd i någon form.

De områden där åtgärder mot prostitutionen framför allt kan sättas in synes utskottet vara barna- och ungdomsvården, nykterhetsvården och mentalsjukvården, den polisiära verksamheten och lagstiftningen.

Vad först beträffar barna- och ungdomsvården vill utskottet erinra om att det av barnavårdskommittén år 1956 avgivna förslaget till ny barnavårdslag m. m. nu är under omarbetning genom särskilt tillkallade experter. Översynen av dessa frågor lär kunna slutföras inom en nära framtid.

Vad gäller de rent ungdomsvårdande uppgifterna har det ofta omvittnats att resurserna nu icke är tillräckliga för verklig effektivitet beträffande vare sig de förebyggande åtgärderna eller eftervården. Ungdomsvårdsskolornas klientel är i stor utsträckning flickor som prostituerat sig, och det har

visat sig att de i många fall, sedan de lämnat skolorna, åter dragits in i sin tidigare miljö och ånyo blivit prostituerade. Det synes utskottet av vikt att detta spörsmål ägnas ökad uppmärksamhet.

Med hänsyn till att alkoholmissbruk regelmässigt förekommer bland de prostituerade har nykterhetsvården här ett stort och viktigt arbetsfält.

Även socialvården i övrigt är givetvis på många områden av betydelse för bekämpande av prostitutionens orsaker och verkningar. Socialvården i dess helhet är emellertid under ständig utveckling, och utredningar pågår beträffande åtskilliga frågor av betydelse. De framsteg inom socialvården som kan förväntas ske kommer givetvis, allmänt sett, att kunna i olika avseenden verka tillbakahållande på bl. a. rekryteringen till prostitutionen. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att förbättrad upplysning i sexualfrågor och en effektiv verksamhet för psykisk rådgivning och behandling har ett givet värde som medel i kampen mot prostitutionen.

Vad beträffar polisverksamheten vill utskottet erinra om att utredning härom pågår genom den tidigare omförmälda polisverksamhetsutredningen. Självfallet beaktas prostitutionsproblemen av utredningen, och utskottet finner det särskilt värdefullt att utredningen, som framgår av dess ovan refererade yttrande över motionerna, avser att föreslå att de sedan länge aktuella önskemålen om effektivisering av polisen realiserar genom bl. a. inrättande av en särskild ungdoms- och socialpolis med uppgift bl. a. att kunna ingripa i ett tidigt skede för att hindra rekrytering till prostitutionen. Polisen skall intimt samarbeta med barnavårdsnämnder och andra sociala organ.

Vad gäller lagstiftningsarbetet har straffrättskommittén i sitt förslag till brottsbalk upptagit en ny brottstyp — »inbjudan till otukt». Härigenom ges bl. a. möjlighet att lagföra och straffa jämväl de prostituerades kunder. Bestämmelsen kan väl icke beräknas få någon avgörande effekt på prostitutionen men torde, särskilt om polisen erhåller ökade resurser, ha ett obestridligt värde när det gäller den för allmänheten mest stötande formen av prostitution, gatuprostitutionen. Allra viktigast synes det emellertid utskottet med bestämmelser, varigenom man i större utsträckning kunde komma åt de element inom prostitutionen som åstadkommer de ojämförligt största skadorna, sutenörerna. Straffrättskommittén är enligt utskottets mening här inne på rätt väg genom sitt förslag att det nu i strafflagens 18 kap. 11 § angivna villkoret för att en sutenör skall kunna straffas, nämligen att han bedriver sin verksamhet stadigvarande, skall utgå. Det synes dock utskottet som om ytterligare möjligheter att komma åt sutenörerna borde övervägas, eventuellt i samband med en översyn av lösdriverilagstiftningen.

Som av det ovan anförda torde framgå är många spörsmål, som mer eller mindre direkt är av betydelse för att komma till rätta med prostitutionsföreteelsen, redan förhållandevis väl klarlagda eller under utredning.

I remissyttrandena över motionerna har emellertid samstämmigt uttalats, att lösdrivarlagen av år 1885 är föråldrad och ineffektiv. Utskottet delar helt denna uppfattning. När frågan om lagens fortsatta existens senast behandlades i riksdagen år 1950 på grundval av bl. a. 1948 års lösdriveriutrednings betänkande sköts frågan på framtiden under hänvisning till att den då sittande psykopatvårdutredningen först borde få slutföra sitt uppdrag. Utredningens betänkande avgavs år 1952.

Utskottet finner för egen del tiden nu mogen för en revision av lösdriverilagstiftningen. Det synes utskottet som om man nu hade nått en särskilt lämplig tidpunkt för en dylik revision med hänsyn till att förslaget till brottsbalk är aktuellt och att såväl polisverksamhetsutredningen som översynen av barnavårdsfrågorna kan beräknas bli avslutade inom kort.

Starka skäl synes tala för att den otidsenliga lösdrivarlagen, som till hela sin anda står i dålig överensstämmelse med den moderna synen på strafflagstiftning och socialvård, bör få helt försvinna. Såvitt utskottet kunnat bedöma måste den dock ersättas av andra möjligheter till ingripanden. Utskottet har icke ansett sig böra gå närmare in på frågan hur dessa bör utformas men finner angeläget att vad utskottet anfört i tillämpliga delar beaktas av den blivande utredningen.

Samarbete bör i största möjliga mån ske mellan utredningen och bl. a. polisverksamhetsutredningen och utredningsmännen för barnavårdsfrågor, och den fortsatta behandlingen av förslaget till brottsbalk bör uppmärksam följars. Det är vidare enligt utskottets uppfattning icke givet att utredningsarbetet skall utmynna i endast ett förslag till lag, avsedd att träda i stället för den gamla lösdrivarlagen. Det kan sålunda tänkas att förslag bör framläggas exempelvis till ett flertal författningar på olika områden, till ändringar i strafflagstiftningen eller till andra åtgärder än lagstiftning. Huvudsyftet bör vara att åstadkomma ökade möjligheter till effektiva ingripanden vad gäller såväl det förebyggande arbetet som efterföljande omhändertaganden eller straffreaktioner beträffande parterna i prostitutionen.

Vad slutligen gäller pojktopstitutionen har motionärerna visserligen omnämnt detta problem men icke upplagit det till närmare granskning. Utskottet har, då denna form av prostitution är helt särartad, icke ansett sig här böra pröva spörsmålet men förutsätter att den kommande lagstiftningen även tager hänsyn till detta allvarliga problem.

Under återopande av vad ovan anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna
I:151 och II:175 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer
om en utredning med uppgift att framlägga förslag till lag-
stiftning m. m. att ersätta den nu gällande lösdrivarlagen.

Stockholm den 11 april 1958

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: fru Wallentheim, herrar Nyström, Strandler,
Johan Persson, fru Nilsson, herr Sörlin, fru Hamrin-Thorell, herrar Helle-
bladh, Jonasson, Tage Johansson och Kaijser;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Svedberg, herrar
Nestrup*, Bark, Östrand*, Magnusson i Tumhult, Nelander, fröken Walle-
rius, herr Carlsson i Huskvarna, fru Jäderberg, herr Börjesson och fru
Lewén-Eliasson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.